

Biurow Redakcji „Dziennika Polskiego”, Plac Marjacki
liczba 6 i 7.
Przedpłata wynosi we Lwowie rocznie 18 zł. — półrocznie
9 zł. — kwartalnie 4 zł. 50 ct. — miesięcznie 1 zł.
50 ct., za przesyłkę do domu dopłaca się 20 centów
miesięcznie.
Z przesyłką pocztową w państwie austriackim, rocznie
24 zł. — półrocznie 12 zł. — kwartalnie 6 zł. —
miesięcznie 2 zł.
Z przesyłką pocztową za granicę do krajów Niemiec rocznie
50 marek — kwartalnie 12 marek 40 sz. gr. — do
Francji, Anglii, Włoch i Szwajcarii rocznie 50
franków — kwartalnie 20 franków.

Numer kosztuje 6 centów.

Rękopisów Redakcja nie zwraca.

Telefon Redakcji 171.

DZIENNIK POLSKI

wychodzi codziennie niewyłączając niedziel i świąt o godzinie 8 rano.

Przedpłata i ogłoszenia przyjmują we Lwowie

jedynie i wyłącznie:

Biurow Administracji „Dziennika Polskiego”, Plac Marjacki

16 i 17 w domu pana Kisielki.

We Wiedniu: pp. Haasenstein & Vogler (Otto Maas),

M. Duker, H. Schalek, A. Oppel, Rudolf Mosse

i J. Denneberg; w Berlinie, Frankfurtu, Kolonii:

Haasenstein & Vogler i G. L. Daube; w Hamburgu:

Karoly i Liebmann; w Paryżu: C. Adam, 38 rue

de Varenne.

Ogłoszenia przyjmują się za opłatą 10 centów od jednego

wiersza drobnym drukiem (petit).

Doniesienia o ślubach, zaręczynach i inne prywatne komu-

nikaty po kronice za jeden wiersz 50 ct.

Prywatne korespondencje 12 i nekrologia 20 ct. od wiersza.

Drobne ogłoszenia 1/4 centa od wiersza. Pomieszkania

i sklepy po 1 ct. od wiersza.

Reklamy w rubryce Nadesłane 30 ct. od wiersza.

Po wyborze.

Lwów 19. stycznia.

Pozostajemy przy tem, cośmy powiedzieli. Zarzuty skierowane przeciw Casimir-Perierowi, są niczadane. Nie dopuścił się ani zdrady sztandar, ani dezercji. Przeciwnie. Właśnie dlatego, że wierzył pozostał swoim zapatrywaniom i przekonaniom, właśnie dlatego, że swoje zasady chciał zamienić w czyn — ustąpił — bo w sobie samym, na swoim stanowisku tej siły do urzeczywistnienia programu nie miał, a nie znalazł poparcia u tych, którzy go na stanowisko prezydenta Rzeczypospolitej wynieśli. To prawda jest, że przed siedmiu miesiącami, gdy po zamordowaniu Carnota kongres od razu przy pierwszem głosowaniu zjednoczył swoje głosy, by Casimir-Periera postawić na czele republiki, tenże, przyjmując wybór, oświadczył dumnie, że jak żołnierz wytrwa na swoim posterunku przez lat siedm. Ufał on wtedy własnym siłom i wytrwałości tych, którzy go prezydentem Rzeczypospolitej zrobili. Z lat zrobiły się jeno miesiące. Wnet się okazało, że z obu stron się przeliczyli. Przerażeni byli umiarkowani republikanie, którym się zdawało, że wystarczy złożyć ster nawy państwowej w ręce sprężyste i energiczne, aby zważył idee radykalizmu i przewrót, nurtujące z dniem każdym szerzej i głębiej wśród społeczeństwa francuskiego; przeliczył się także Casimir-Perier, jeżeli mniemał, że wytrwałymi będą w swoich celach ci, którzy w pierwszej chwili za nim stali.

W tem — rzecz można — podwójnem nieporozumieniu, leży przyczyna ostatniego przesilenia francuskiego, które istotnie groziło katastrofą. Ale popelniony przed siedmiu miesiącami błąd, nie przeszedł bez pozostawienia nauki. Wśród panujących stosunków okazuje się, że na czele Rzeczypospolitej nie może stać wybitny reprezentant danego kierunku politycznego. Zasadnicze ustawy konstytucyjne wymagają tego po nim, by rządy jego nie były osobiste, a więc stanowisko jego musi być po nad stronnictwami. Opinia polityczna to zrozumiała i w tem znajdujemy odpowiedź na pytanie: dlaczego Faure?

Kandydatem stronnictwa radykalnego był Brisson, który jest teraz niezawodnie najwybitniejszym reprezentantem lewicy parlamentarnej i który w ostatnich tygodniach dwukrotnie odniósł zwycięstwo przy wyborach na prezydenta izby deputowanych. Brisson zatem jest zdeklarowanym reprezentantem kierunku politycznego. Jako taki, nie mógł on naturalnie być miłym stronnictwu konserwatywnemu i umiarkowanemu. Tych żywiołów kandydatem był Waldeck-Rousseau, on był meżem ich zaufania. Ale od pierwszej chwili było rzeczą jasną, że zwycięstwo jego byłoby się stało impulsem zaszarych i zaciętych walk. Być może, że w zapowiedziach demonstracji ulicznych było cokolwiek przesady, ale lud dokoła parski jest gorący i nieobliczalny i bardzo łatwo stać się mogło, że przy wjeździe nowego prezydenta do pałacu elizejskiego byłaby się polała krew.

I powtórzę się tym razem to samo, co się stało po upadku Grévy'ego. Kandydatem republikanów umiarkowanych był wówczas Ferry, republikanów radykalnych Freycinet. Obaj wybitni parlamentarzyści o niezmienniej przyszłości politycznej, obaj zdeklarowani reprezentanci kierunku i zasad politycznych. Z walki sprzecznych kierunków wyszedł zwycięzca Sadi Carnot, którego kandydatury nikt przedtem serjo nie traktował. I okazało się, że w danych warunkach wybór był wcale szczęśliwy. Carnot nie miał za sobą kariery parlamentarnej w szerszym stylu i nie miał sposobności ściągnąć na siebie nienawiści partyni. Carnot mógł stać ponad stronnictwami i dlatego mógł być dobrym prezydentem Rzeczypospolitej. I dzisiaj starły się ze sobą dwa kierunki polityczne, które znalazły wyraz w dwóch wybitnych nazwiskach. Z walki wyszedł zwycięzca — Feliks Faure. Nie mówiono o nim dotych-

czas i ledwie go znano. Jako minister marynarki w ostatnim gabinecie Dupuy'a i przedtem jako podsekretarz stanu w „wielkim” ministerstwie Gambetty, i w ostatnim gabinecie Ferry'ego, i po raz trzeci w gabinecie Tirarda, wypełniał wprawdzie Feliks Faure swoje zadania z zapałem i ze znajomością rzeczy, ale zbytniej uwagi nań nie zwracano. Nie widziano w nim wielkiego przewódcy partyjnego, ale dobrego pracownika, który postawiony na posterunku z honorem wywiązuje się z poruczonego mu zadania. Najlepszą miarą tego, jakie o nim miano wyobrażenie, jest fakt, że wśród niezliczonych list ministerjalnych, spowodowanych częstymi zmianami gabinetów w ostatnim lat dziesiątku, nazwisko Faure'a ani razu nie było wymienione jako kandydata na prezydenta gabinetu, natomiast pojawiano się często jako kandydata na ministra. Uważano go zatem za dobrą siłę roboczą, za fachowca w sprawach handlu morskiego, kolonii i marynarki. Nikomu dotychczas przez myśl nie przeszło spróbować jego sił na szerszej i większej arenie. Stało się dopiero teraz, gdy walka o prezydenturę w Rzeczypospolitej miała się rozegrać między dwoma wybitnymi przedstawicielami dwóch sprzecznych kierunków politycznych. To, czego dotychczas Faure'owi brakowało do odgrywania wybitnej roli parlamentarnej i politycznej, może dłużej dzisiaj być zaletą na nowym stanowisku. Dlatego Feliks Faure gotów być dobrym prezydentem Rzeczypospolitej.

Sejmowa komisja szkolna o stanie szkół ludowych i seminarjów nauczycielskich.

Komisja szkolna wystąpiła przed sejmem ze sprawozdaniem opracowanym przez p. Pinińskiego, o stanie szkół ludowych i seminarjów nauczycielskich za r. sz. 1893/4.

Na czele swego sprawozdania podaje rada szkolna krajowa ułożoną na podstawie szczegółowych wykazów porównawczą tabelę najwęższych danych dotyczących szkolnictwa ludowego w latach szkolnych 1891/2, 1892/3 i 1893/4. Daje to odnośność do cyfry dzieci, pobierających naukę w szkołach bądź to publicznych bądź prywatnych, liczby oraz kwalifikacji nauczycieli, i nauczycielek, a wreszcie ilości szkół i klas zorganizowanych, tak czynnych jak i nieczynnych.

Komisja szkolna podnosi, że na pierwszy już rzut oka uderza w zestawieniu tych cyfr, jak o białym dodatni bardzo znaczny wzrost frekwencji dzieci pobierających naukę, wzrost przechodzący znacznie normalny procent zwiększenia się cyfry ludności w naszym kraju. Jeżeli z dołączonych do sprawozdania rady szkolnej map Galicji 1873 i 1893, przedstawiających w graficzny sposób wzrost frekwencji publicznych szkół ludowych w okresie ubiegłych lat dwudziestu, w jasny sposób objawia się dokonany już wielki postęp na polu oświaty ludu, to cyfry frekwencji roku ubiegłego każą się spodziewać, że rozszerzenie się oświaty w przyszłości jeszcze szybszym krokiem postępować będzie.

Smutnym natomiast objawem w wymienionem zestawieniu dat jest, czego i rada szkolna nie tai, bardzo wysoka cyfra zorganizowanych, a jednak, przeważnie dla braku nauczycieli, nieczynnych szkół ludowych i poszczególnych klas. Liczba ta znaczna już i w poprzednich latach, w roku ubiegłym niestety jeszcze wzrosła co do klas nieczynnych o 52, a co do szkół nieczynnych o 91.

Komisja sądzi, że środki zaradcze zarządzone przez sejm, rząd i radę szkolną kraj, dające w ogóle do podniesienia szkolnictwa ludowego, a w szczególności do pozyskania większej ilości sił nauczycielskich, usuną w znacznej części dotychczasowe smutne stosunki już w niedalekiej przyszłości.

Ustawa krajowa z 1892 r. wpłynęła na to, powinna, która podwyższyła płace nauczycieli ludowych i umożliwiła stopniowo w ciągu lat

poprawienie ich materialnego bytu; następnie ustawa państwowa z 8. czerwca 1892 r. o stabilizacji okręgowych inspektorów szkolnych, która, pominiwszy jej doniosłe znaczenie dla sprawy skutecznego nadzoru nad szkołami, daje osobom poświęcającym się stanowi nauczycielskiemu szanse korzystnego awansu, możność uzyskania stanowiska materialnego pomysłowego, moralnego zaś niezaprzeczenie ważnego i wpływowego; wreszcie znaczne podwyższenie kwoty, przeznaczonej przez kraj i państwo na stypendja nauczycielskie, ułatwia najuboższej młodzieży dojście do stanu nauczycielskiego.

Wreszcie jako fakt niezmiernie doniosłości dla rozwoju szkolnictwa ludowego uważa komisja ustawę krajową z 24. kwietnia 1891, regulującą sprawę konkurencji na rzecz szkół i wprowadzającą wielką ulgę dla uboższej wiejskiej ludności co do kosztów utrzymania szkoły. Ustawa ta różnie zapewne posunie rozwój szkolnictwa ludowego naprzód, aniżeli to zdolaty spowodować zapomogi, dawane poszczególnym uboższym gminom, oraz sumy przeznaczone na budowę szkół z wyznaczonych na ten cel przez sejm funduszu pożyczkowego.

Komisja sądzi tedy, że za lat kilka nie będziemy już czuć tak dotkliwie, jak dotychczas, braku ukwalifikowanych nauczycieli, tem samem więc liczba szkół i klas bezczynnych zniży się i usunięta będzie przeszkoda organizacji nowych szkół.

Zbyt optymistycznie wszakże na stosunki zapatrywać się nie można. Idzie jeszcze, mimo znacznej zmiany na lepsze, jest stanowisko nauczycieli ludowych pod względem materialnym trudne, pracy zaś żmudnej i wyczerpującej siły wymaga się od nich stosunkowo wiele. Komisja wyraża jednak nadzieję, że stosunki polepszą się z czasem (kiedy? *Prz. Red.*) i że z czasem moralna doniosłość powołania nauczycielskiego, do pewnego stopnia przynajmniej będzie dla młodzieży motywem skłaniającym ją do obrania sobie tego trudnego zawodu.

Komisja szkolna nie wątpi ani na chwilę, że rada szkolna krajowa udzieli wszelkich starań, ażeby obok pomnożenia liczby nauczycieli, jakości ich była tego rodzaju, by z zupełnem zaufaniem kształcenie i wychowywanie działy powierzyć im było można. Zadaniem seminarjów nauczycielskich jest nie tylko kształcić, ale zarazem wychować kandydatów do nauczycielskiego stanu.

Zdaniem komisji ważniejszą jeszcze jest rzecz wychowawcza funkcja zakładów, z których wychodzą przyszli nauczyciele ludowi. Zakłady te powinny społeczeństwu dostarczać ludzi odznaczających się głęboko zakorzenieniem zasadami religijnymi i moralnymi i uwrażliwionych na swój święty obowiązek, zasady te w sercach działy wykształcać i utrwalać. By szkoła ludowa dawała działy istotnie religijno-moralne wychowania do tego sama nauka religii, niestety w niektórych szkołach zbyt pobieżnie traktowana, żadną miarą nie wystarcza. Cel ten może być osiągnięty tylko wtedy, jeżeli i nauczyciel z całą gorliwością wpływa w tym kierunku na umysły i serca dzieci. Dziś, kiedy wrogowie istniejącego społecznego porządku starają się rozszerzać prąd destruktacyjny w najszerszych kręgach ludności, należy usilnych dążyć starań, by się owe dążenia nie dostały w szeregi tych, którym przypada rola wychowania młodzieży. Zbytecznem jest rozwodzić się nad tem, jak zgubnymby to było, gdyby do stanu nauczycielskiego dostały się żywioły, których tendencją jest siać między ludność niezadowolenie z obecnego prawnego i społecznego porządku, oświecać religijne przekonania, tępić uczucia narodo- i uszanowanie dla historycznych tradycji.

Nowy prezydent Rzeczypospolitej francuskiej Feliks Franciszek Faure urodził się 30. stycznia

Stosunki są dotąd w naszym kraju względnie korzystne, zataić wszakże nie można, że i u nas niebezpieczeństwo rozszerzania się tych prądów istnieje, więc też zaważać przeciwdziałać trzeba. Ze względu na wspomniane wychowawcze znaczenie nauczycielskich seminarjów należałoby tedy, mając baczną oko na jakość materiału nauczycielskiego, dostarczanego nam obecnie przez seminarja, zastanowić się gruntownie nad kwestją, czy nie należałoby przystąpić do reformy tych zakładów w kierunku wychowywania kandydatów nauczycielskich w internatach. Sprawozdanie komisji szkolnej o stanie wychowania w latach 1891/2 i 1892/3, oświadcza się zasadniczo za internatami nauczycielskimi. Na tem też stanowisku stoi dziś komisja szkolna i wyraża przekonanie, że cel wychowania kandydatów nauczycielskich w stosownie urządzonej internacie i dobrze kierowanych internatach łatwiej dałoby się osiągnąć, aniżeli to dziś ma miejsce. W celu przeprowadzenia reformy należałoby pomnożyć liczbę internatów nauczycielskich w kraju. Nadto trzeba by było na stosowne urządzenie internatów. Internaty tylko w takim razie mogą odpowiadać celom wychowania, jeżeli każdy uczeń poddany jest należytym pieczy i nadzorowi osób, którym powierzono jest kierownictwo zakładu.

Internaty tedy zbyt liczne, nadmiernie przepłacone, byłyby niestosowne, a nawet jak doświadczenie co do tego rodzaju zakładów uczy, pociągłyby za sobą znaczne niebezpieczeństwo. Wychowywanie kandydatów w internatach mogłoby też dopuszczać wyjątki co do tych uczniów, którzy w miejscach zakładów wychowawczego mieszkają społem z rodziną i pozostają w rodzinie tej pod należytą domową opieką. Komisja nie wchodzi bliżej w szczegóły tej doniosłej kwestji, ogranicza się do powyższych uwag ogólnikowych i sądzi, że byłoby z pożytkiem na tej drodze stopniowo i bez nagłych zmian reformę wychowania kandydatów nauczycielskich przeprowadzić.

Komisja szkolna zastanawia się wreszcie nad instytucją inspektorów okręgowych, podnosząc, że rząd przy przeprowadzeniu ustawy z 8. czerwca 1892 r. o stabilizowaniu inspektorów okręgowych uwzględnił tylko w części potrzeby kraju, sejm domagał się bowiem, aby w każdym okręgu szkolnym ustanowiony był osobny inspektor szkolny, a temu nie stało się zadość.

Kwestja trudniająca wiele inspektorom wywiązanie się należyte z obowiązków nadzorowania szkół, jest — zdaniem komisji — przeciętnie ich czynnościami kancelaryjnymi i czysto administracyjnymi, które nie pozostają w ściślejszym związku z ich właściwym zawodem, a nawet wręcz są w sprzeczności z instrukcjami specjalnymi określającymi ich zakres działania i obowiązki. Powodem tego jest obok innych okoliczności brak dostatecznych sił pomocniczych przy radach szkolnych okręgowych.

Komisja szkolna wnosi tedy, aby sejm przyjął do wiadomości sprawozdanie rady szkolnej krajowej o stanie szkół ludowych i seminarjów nauczycielskich w roku szkolnym 1893/4, oraz aby wezwał rząd, by przez stopniowo coroczne podwyższanie liczby okręgowych inspektorów szkolnych, liczba ta już w najbliższych latach zrównana została z ilością szkółnych okręgów, tem samem zaś dla każdego okręgu odrębny inspektor był mianowany, a zarazem, ażeby przez stosowne zarządzanie, w szczególności zaś przez wzmocnienie sił pomocniczych i kancelaryjnych przy radach szkolnych okręgowych, uwolnił inspektorów szkolnych okręgowych od zajęć administracyjnych i kancelaryjnych, nie odpowiadających ściśle ich właściwemu powołaniu.

Nowy prezydent Rzeczypospolitej francuskiej.

Nowy prezydent Rzeczypospolitej francuskiej Feliks Franciszek Faure urodził się 30. stycznia

1841 r., liczy zatem obecnie lat 54. Z zawodu był przedsiębiorcą okrętowym; wstąpił do niego, którym zawiązywał wielki majątek, znajdując się w Hawrze. Przez jakiś czas był Faure prezydentem tamtejszej izby handlowej. W r. 1881 uzyskał mandat poselski. Do gabinetu Gambetty wszedł jako podsekretarz stanu w ministerstwie handlu. To samo stanowisko zajmował potem Faure w gabinecie Ferry'ego i w gabinecie Tirarda. W roku 1888 zamianowany był podsekretarzem stanu dla kolonii. W gabinecie Dupuy'a uzyskał tekę marynarki, którą aż do tej chwili zawiadywał. Jako deputowany interesował się przedewszystkiem Faure kwestjami handlu i polityki kolonialnej. W dawnej grupie zwolenników Gambetty, która do dziś dnia nie przestaje odgrywać znaczącej roli w izbie, Feliks Faure cieszy się wielkim poważaniem i sympatjami. Przez pewien czas zajmował Faure stanowisko wiceprezydenta izby. Bezpośrednio po śmierci Burdeau w obozie umiarkowanym powstał projekt postawienia kandydatury Faure'a na godność prezydenta izby. Faure jednak w liście, wystosowanym do przywódcy grupy umiarkowanej dep. Deluns Montaud i przywódcy partji postępowej dep. Isemberta. kandydaturę swoją stanowczo odrzucił. Nowy prezydent Rzeczypospolitej ma pokazać postawę, a ilekroć samodzielnie w izbie przewodniczył, czynił jak najlepsze wrażenie. W ministerstwie Dupuy'a, które dzieliło się na dwie dość wyraźne frakcje, Faure należał do tej, której stosunki z Casimir-Perierem były najserdeczniejsze, a do której należeli tylko ministrowie Poincaré, Hanotaux i Barthou. Natomiast stosunki Faure'a z prezesem gabinetu Dupuy'em były najjaśniejsze. Feliks Faure jest szóstym z rzędu prezydentem trzeciej Rzeczypospolitej francuskiej.

Według konstytucji, prezydent Rzeczypospolitej ma prawo, równie jak obie izby, przedkładać projekty ustaw z własnej inicjatywy, on ogłasza ustawy uchwalone przez obie izby i czyni nad ich wykonaniem, on ma prawo łaskawienia, to jest ma prawo kary nałożone za zbrodnie lub przestępstwa, obniżyć, lub darować, lecz nie ma prawa znosić ich skutków co do ograniczenia praw obywatelskich. Amnestja może być tylko w drodze ustawy udzielona. Prezydent Rzeczypospolitej rozporządza siłą zbrojną, lecz wojnę wypowiedzieć może tylko za zgodą obu izb. Na wniosek lub za pośrednictwem ministrów obsadza on wszystkie posady w służbie cywilnej i wojskowej, on przewodniczy narodom uroczystościom, a reprezentacji obcych mocarstw są u niego przy jego osobie. Za pomocą dekretną zapewnia on wykonanie ustaw, nie może jednak nigdy ustaw znosić lub od ich spełnienia uwalniać. Prezydent ogłasza sesję parlamentarną za zamkniętą, ma jednak w pewnych wypadkach prawo i obowiązek zwołać izby na nadzwyczajne sesje. Za zgodą senatu może on rozwiązać izbę deputowanych, musi jednak w przeciągu trzech miesięcy rozpisać nowe wybory. — Z izbami komunikuje się prezydent za pomocą orędzi, które mają być odczytane przez jednego z ministrów. Każdy akt prezydenta musi być kontrasygnowany przez odpowiedniego ministra. Uposażenie prezydenta stanowi pensja roczna 600.000 fr., do której budżet dodaje drugie 600.000 fr. na reprezentację, podróże i przyjęcia.

Z caratu.

Po wielu śniadaniach i bankietach połączonych, zaszczycony niezwykłymi odznaczeniami, wyjechał onegdaj wieczorem hr. Piotr Szwawałow z Berlina, aby objąć niezmiernie ważne stanowisko warszawskiego generał-gubernatora i głównodowodzącego wojskami okręgu warszawskiego. Wczoraj wieczorem stanął już zapewne w dawnej stolicy królów polskich, która strasza trzynastoletnimi rządami nielubzącej strasy, jakim był Hurko, od nowego wielkoruskiego.

10)

HIGH - LIFE - DOKTOR.

Powieść współczesna

przez

Wincentego hr. Łosia.

(Ciąg dalszy.)

Gdy się dowiedziiano po ślubie, że był adwokatem, proszono go, by to w sekretre utrzymywał... Zebym jemu tak udało? Ale...

Machnął ręką.

— Doktor! doktor! — zawołał z wściekłością — opatrywać ludziom rany i wyrzuty, wyciągać rękę, jak po łapówkę... Ha! Ręka, która przywykła do tego odrębnego sposobu, wysnawać rubla z drugiej dłoni, czyż na zawsze nie traci swych artystycznych cech i skurczów? On rozumiał i pania Wandę i teścia brata. Rozumiał ich, a urażę cię tylko do przesady.

— Gdyby — szeptał — wyzwoleń się, gdyby zrobić jakiś *coup de maître*, ale jak? jak? — pytał w rozpaczy — któryby mi uratował drugą połowę młodości, dał życie...

Pogryzł się głęboko w długiej zadumie. Na głę zerknął.

— Nie! Niema rady — szeptał w gorączce dobież trzęsła do sławy... ożenić się dla majątku i pójść w trąbę do rzemiosła. Ale jak dojść do sławy?

Jeżeli pigułki Devive'a okazały się tak zbawienne dla organizmów warszawskich, jak paryskich, to do niej przecież wrócić dojdzie. Devive niemi tylko wojował...

Opuszczał się na krzesło i przypominał sobie w gorączce epizody przeszłości. Devive raz

po obiedzie został wezwany do markizy Belmont. Miał gości u siebie i nie chciał mu się deranżować. Był podochocny nadto. Wtedy skłamał na niego i polecił mu temi słowy: „Mie-dzy moimi chorymi mam niebezpieczną b. b. b. która sobie wystawia, że jeśli ją obesz przed każdym balem i rantem to młodzieży na nim wyglądać będzie. Wyzwa mnie ona teraz, że gwałtownie zasłabła, a wiem, że będzie na balu w ambasadzie niemieckiej. Wez pan dwie pigułki i zawięz je jej... Powiedz... powiedz... powiedz... a! u licha, z takimi babami... powiedz, że zachorował, ale znając jej organizm wiem, czego jej brakuje. Dla pozorów możesz jej kazać po kazać język. Powiedz, że ja ci opisałem, jak ona ma wyglądać. Niech jedną pigułkę zajeży, wchodząc do salonów w ambasadzie, a drugą wychodząc z ambasadą. Nie zapomnij! Ta baba historyczka, szczególnie dba o takie pedantki i niezrozumiałe rozkazy swych doktorów”.

Sieleń się zaśmiał. Ta wizyta jego u markizy Belmont dała mu więcej do myślenia o wszystkich medycznych kursach. Na drugi dzień markiza napisała do Devive'a: „Paskie pigułki są bajeczne. W ambasadzie czułam się wyśmienicie. Odwrotnie przyszedł mi trzy, bo idę na bal do Rotszyldów, który dłuższy potwał”. Devive ani jednej nie posłał, tylko jej odpisał „Pigulki, które pania zbawiły wczoraj, otruły by ją dzisiaj”. A Sielenowi list pokazał i śmiejąc się zagadnął:

— Młodzieże! Twoja protektorka mnie prosiła, bym ci otworzył drogę. Wiedzę więc, że chorzy, których leczyłeś warto, to wszyscy tacy... Datem jej pigułki, silnie pobudzające, bo wie działem, że w ambasadzie podadają tylko herbatę. Dziś przy szampanie... ha! ha! ha!... August urwał watek wspomnień i spoważniał. Pan Jan mu stanął w oczach. Ten jego klient od kilku tygodni, na którym wprowadził w zasto-

sowanie system Deviva. Truchlał czasami o skutki tego systemu, bo sądził, że jeśli kto, to Skorpurski może go bardzo pięknie wybić na wierzch. Dotąd szło wszystko dobrze. Pan Jan z wizyty na wizytę miał się lepiej, był weselszym i nie tał się ze swą wiarą w Deviva, a ze swą wdzięcznością dla Sielenia. Ale doktor mino to błąd, ile razy sobie przypominał swego pacjenta z *high life*. Jeśli jemu metoda pobudzająca i oparta tylko na umietyem wzmacnianiu doz zaskodziła, to w takim razie Sielen był pogrzebanym w wysokich sferach Warszawy. A niebezpieczeństwo, że pierwszy ten klient, nawijający się mu, był rzeczywiście chorym, według niego. Wolałby był próby robić na kim innym. Ale tymczasem szło wyśmienicie. Pan Jan ułdował...

Czasem doktor budził się w potach. Przypominał sobie straszny wypadek Deviva, gdy jego pacjent zmarł w klubie przy zielonym stoliku wskutek fatalnego zastosowania kantarydy, której nie znośił jego organizm. Ale Devive miał szczęście bajeczne. Tym klientem był Amerykanin, nie mający w Paryżu stosunków. Wypadek skompromitował Deviva wobec ciała doktorskiego, ale nie naruszył mu wzięcia.

Sieleń się zerwał, narzucił palto, wybiegł z mieszkania, dopadł dorożki i kazał się wieść do doktora Stypulskiego. Przyszła mu myśl, której natychmiast usłuchał gwałtowną potrzebę uczyć. On się nie mógł ograniczyć na swojej praktyce. On tu grał trop *gros jeu*.

Za chwilę znajdował się w gabinecie poważnego eskulapa.

— Panie! — zagadnął po przedstawieniu mu się, zasiadając z pańską swobodą na krześle, a przytem z pewną ujmującą skromnością. — Wiadomo ci, że się zastąpiłem, doktorze, przy panu Skorpurskim. Sądzę, iż ten wypadek, do którego bynajmniej się nie przyczyniłem, nie

odbiła mi prawa odezwania się do pańskiej koleżeńkiej życzliwości. Jestem młody, potrzebuję protekcji powag, jaka doktor jest. Jestem nowicjusz, ale o tyle praktyczny, że wiem, iż nie nie zastąpi doświadczenia nabytego latami praktyki.

Stypulski, zrazu sztywny i zimny, mknął. Sposób zachowania się młodzieńca ujął go od razu i ujmował dalej. Przerwał mu więc:

— Czemże koleśdasz służyć mogę?

— Wypowiedzeniem mi swojego zdania o panu Skorpurskim. Nie chciałbym zrobić fiaska, a wiem, iż go kolega już poznał. Wiadomości pana, którebym dopiero próbami nabyć mógł, będą dla mnie nieocenione, pozwolą mi może... — jak się.

Stypulskiego doszczętnie rozbroiła ta skromność Paryżanina, którego o zarożumiałeś posadzał.

— Owszem — zawołał — owszem! Bardzo kolega mądrze robisz, zasięgając moich rad, bo to organizm nielafoty do poznania. Owszem... Przez życzliwość dla kochanego pana Jana, który wszystkich próbuje...

— Oh! panie — podchwycił Sielen — wiem! Kolega wczoraj, ja dziś, kto inny jutro... wiem! Ale to nie przeszkadza, że z mojego obowiązku, choćby on miał być bardzo krótkotrwały, pragnę się wywiązać sumiennie. Moja przyszłość zależy od moich pierwszych kroków w Warszawie. Moje leczenie Skorpurskiego od kolegi informacji i przeciwnych rad...

Stypulski był zachwycony. Homeopata skomplikowany, adept Deviva, przychodził do niego...

migreny, ciępienia, kat ry, etc. etc. caetera... Kiszki spalane winami, opieszałe... satysfakcyjne wybrana kuchnia. Dodaj do tego złotę, skłonność do wylewów, i nerwy, drażliwe do śmiechności, a będziesz miał zegarek, wskazujący dziesiątą o południu, z popękanymi rubinami i rozłożowanymi kółkami, z martwą sprężyną...

Zasnął, zadyszał się. Odchrząknął, odechnął i mówił dalej z werwą, bo go zachęcały do tego ciekawe, wlepione weń oczy Sielenia.

— Jeden jest tylko sposób leczenia takiego organizmu. Jeden!

— Sądzi ko...lega?

— Siła systemu, regularności, powoli, obliczając kurację nie na skutek dni, lecz miesięcy i lat, odzwyczajając ten żółdek od pokarmów, które go zużyły, i zrobić go podobnym przynajmniej do innych. Odswieżyć go, oczyścić, zmusić — jak zegarek — do jednostajności i miarowego chodu... Czynieć to bardzo powoli, stopniowo, ko-
system choćby chwytowych i długotrwałych kryzysów, które on przechodzić musiał, zanimby przywykł do zmiany radykalnej w funkcjonowaniu.

— A więc — podchwycił Sielen spokojnie, cedząc wyrazy, jak gdyby ich ułożenia i obrotu nie był pewnym — środki po... bu... dza... jące.

— By go piorunując zabili? — krzyknął Stypulski — używając maszyny do reszty...

— Sielen zbladł i odpartł przedko...

— Co ja podobnie sądzę, ale myślałem...

— Iś pan myślał?

— Że od czasu do czasu... jak się Sielen.

— Panie! — huknął eskulap — tu nie ma dwóch dróg. Środek pobudzający, użyty raz na miesiąc, psuje, nieważ czy miesiąc kuracji.

— Bezprzeciwnie...

— Myślałem, że pan innego...?

— Ale gdzie tam! — czempredzej podchwycił młodzieńca.

(C. d. n.)

POD BAWOŁY
KANTOR WYMIANY
SOKAL & LITLEN przeniesiony został na róg ul. Hetm. ińskiej 1. 12 (obok kawiarni wiedeńskiej).

